

المسلم وقيمة العمل في الإسلام

So Muslim a go So Arga' o Kanggalbk sii ko Islam

(al Khutbah 40)

Ki: Alim Hassanor M. Alapa

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْ فُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ، وَأَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ
عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى بِهَدْيِهِ إِلَى يَوْمِ
الَّذِينَ . . . وَبَعْدُ:

فِيآعِبَادِ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ .

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastānuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa sallama wa alā ālihi wa sahibi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman tabi'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn.

So langowan a podipodi ago so samporna a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, ago mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, ago so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) , na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa' iyan a phakatoro' on.

Manga Oripn o Allāh .

Inosay o isa ko manga goro ko kakhaoyagan so “kanggalbk” sii ko pamikiran a kapapantagan sa skaniyan kon so: Panagontaman a kabaya a somasabot a aya bantak on o manosiya na so kapakaporon sa dagangan a go sakodo sa pantag sa kapakaosoga niyan ko ongaya' iyan, na phoon roo na so panagontaman o binatang a go so panamar o manosiya a kna' o ba gioto i antap iyan na di khiitong sa galbk, ko maana niyan a mababantak.

So kanggalbk, sabap roo na skaniyan so sagintas a onayan a mabagr sii ko manga okit a kazokat a so piakay skaniyan o Islam, go skaniyan so polaos a onayan ko kapakaporon (intāj - production), go sii ko dianka' o galbk o Muslim a go so kaolad o goliling o kaokhaog iyan na khaadn on so gona niyan a go so balas iyan.

Pitharo' o Allāh a:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً
طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

Sa taw a nggalbk sa mapiya a pd sa mama odi na babay a skaniyan na miaratiaya na tankd a pagoyagn ami skaniyan sa kaoyagoyag a mapiya a go tankd a imbgay ami kiran so balas iran sabap ko lbi a mapiya a nganin a miaadn siran a gii ran nggalbk (Surah an Nahl 16:97).

Phoon sii na inisogo' o Islam so kaparoliya ko manga tamok sa manga okit a ndodon so mapiya a khakowa o manga taw, a go ndodon so kakasag a go so kanggalbk, a go so katharagomabalaya ko doniya a go so kandalakaw ko lopa', a matatago' on so giikapakazaosaog a go so giikapakathotokawa' a go so kathatabanga' a go so kazambi-sambi' sa kamapiyaan.

Inisogo' o Qur'ān so kaparoliya ko manga tamok sa nggolalan sankā'i a manga okit a tlo, sa bithowan iyan so kaplobaa on a kathontota ko pd ko kalbihan o Allāh (سُبْحَانَهُوَتَعَالَى), go sabnar a inisampay so siyap iyan ko manga tamok a piangni niyan so kapanizakay ko kaparoliya on, anda dn i kapasada ko kiatonaya ko simba a mipapaliogat.

Pitharo' o Allāh a:

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ ﴿١٠﴾

Amay ka matonay so sambayang na pharaparak kano ko lopa' a go plolobaa niyo so kalbihan o Allah. (Surah al Jumu'ah 62:10).

Go miaaloy sa isa a darpa' a:

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

Go bialoy ami so gagawii a datar o nditarn a sapng * na bialoy ami so dawndaw a iphloloba' sa pagpr. (Surah an Naba' 78:11).

Ka kagiya aya kalilid ko dawndaw na so kanggaga-mokay sa kaoyagan, kna' o ba pantag bo' sa katonay sa manga simba.

Sa so Islam na di niyan ipagitong so simba sa ba pantag bo' sa katindg sa manga tanda' a agama, aya mataan na skaniyan dn so kaoyagoyag langon a mangangalimbabaan ko kitabān o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a isasangor iyan so langowan a galbk roo sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى). Misabap roo na khiitong so langowan a romasay a go sakodo a kaphagingd, a go so langowan a galbk a pd sa galbk a mapiya a palaya dn oto simba.

Pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a:

So giinggalbk sa pantag ko kamapiyaan o balo a babay a go so miskin na datar o taw a giinjihad sa lalan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a go datar o taw a tomitindg ko gagawii a giimanambayang, a go datar o taw a giiphowasa ko dawndaw. (pianothol o dowa shaykh a go so at Tirmidī a go so an Nasāī).

Sii ko oriyan o kiapayaga o Qur'ān ko okit a go so lalan o kapharoliya ko manga tamok a so inwajib iyan ko Muslim so kapagonoti ron, na tiamanan iyan on so manga okit odi' na manga blangan o kapnggona'i ron, a go so kaziapa on, a go so kapnggastowa on, sa inisapar iyan on so kathabowakar, odi' na so kipligtoon on, sa bialoy niyan so kazokod ko kapagosara on a pd ko manga sifat o manga taw a marani siran ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a siran so manga oripn o Makalimoon (ibād ar rahmān), pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

Go so siran oto a igira minggasto siran na da siran makathabowakar a go da siran makapligto sa miaadn oto a sii ko pagltan iyan a kasesokodan. (Surah al Furqān 25:67).

Sa datar anan a pkhaton tano a so Qur'ān na da niyan kalipati a sagintas a khasobag ko btad iyan so manga taw sii ko kaprompaki ran ko ragawr o kakhaoyagan, sa miaona dn so kiatankda niyan ko manga ongaya' a onayan a adn a waraan iyan a kakhaoyagan sa piakambowat iyan sa okit a mabibilang, sa tinimo' iyan sii ko kiatankda niyan on so pagltan o kaimpid a tarotop a go so lt o kinisibayin iyan ko manosiya sii ko langowan a manga kaadn a salakaw.

Go pd ko manga ongaya' a onayan a so maphakambowat tano skaniyan a phoon ko ayat so phakatalingoma:

Mataan a so kanggalbk sa pantag sa okit a kapnggiragiraya ko kaoyagan na skaniyan i paganay ko manga sabap (okit) a so khowaan skaniyan o pizakatawan sa pantag sa kazokat iyan sa pagpr, odi' na so pmbthowan sa "ad dakhil – Income" sa pd roo so nganin a pnggaston o taw sii ko katiokopi niyan ko ongaya' iyan a go pd on so ipmbths iyan a thago'on iyan... na phoon ko manga tamok a imbbts na khaadn so manga onayan o tamok (capitals) o pizakatawan, a go so manga onayan a tamok o manga pagtaw, na phoon roo na khabaloy so kanggalbk a skaniyan so dadabiatan a waraan sa pantag sa kakowaa o manga taw ko manga pagpr iran odi' na so manga zold kiran a tamok (income) odi' na so manga kakawasaan iran.

Go adn a rk o kanggalbk a sangan a tarima' (positive) a masibokar sii ko Shariah Islamiyyah sii ko kapakatho'a ko tamok a go so kapmilika on sa pantag sa kamataani ko kaphagingd a kaaamplan (mujtama' kifāyah) a go so kaontol, misabap ko

kanggalbk na khaadn so poronan a tamok (production) a go so kaphakadakil iyan, a so khamataan sabap ko sawad a sobra (surplus) iyan so kaphakaampl a kapakaporon (sufficient production) na aya phakatondog roo na so kaphamagoman o sawad a mambbts (surplus savings).

Sabap san, na sabnar a inipanolon o Islam so kanggalbk a go so kalalakaw ko lopa' sa pantag sa kazokat, sa inisapar iyan so kada' a galbk a go so kaboboklo' a go piakipalagoyan iyan ankanan a dow a btad, sa mimbalo a haram a isasapar sii ko kailay o Islam – a langowan a sokatan a makatitindg sa kapamangni sa sadqah a sasanaan o khirk on sa di phlogat ko kapakasokat iyan, odi' na mokit sa kapangakal a go kapanowitik a go kaplilimpang. Gianan i tindg o Islam ko kanggalbk a go so paratiaya, sa da' a kapakambblag o pagltan o agama a go so doniya, a go da pn a mblagan o lt o paratiaya a go so kaphagingd, sa ba datar o mambbtad sii ko Nasrānī a so inibtad so taong iyan o manga kaplimod a soti (council).

Ogaid na so Islam na piakadarpa' iyan so galbk a barandiya' sii ko ragawr ko kakhaoyagan a aya pompongan a onayan, sa babagr n oto a manga ayat a madakil a miakambowat ko Qur'ān, a pd on so katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

المَالُ وَالْبُنُونُ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ﴿٤٦﴾

So tamok a go so manga moriataw na parayasan ko kaoyagoyag ko doniya (Surah al Kahf 18:46).

Go miakambowat ko manga hadith o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so katharo' iyan a:

Aya lbi a soti ko manga sokatan na so galbk o mama a so dn so lima niyan. Ahmad sii ko Musnad iyan a go so al Hākim sii ko Mustadrak iyan.

So kaplobaa ko sokatan a halal na paliogat ko oriyan o plaiogat. (at Tabarānī sii ko al Awsat).

So kaplobaa ko rizki a halal na jihad. (Abdullāh Ibn Mas'ūd).

Go pd ko kadalm o sabot o mama so kaphagompiya'i niyan ko okit o kaoyagan iyan. (Ibn Abbās).

Go so katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Kna' o ba aya mapiya rkano na so taw a inibagak iyan so doniya iyan sa pantag ko akhirat iyan, a go di pn so inibagak iyan so akhirat iyan sa pantag ko doniya iyan, sa taman sa di niyan makowa so dow a langon, ka kagiya so doniya na okit ko kisampay ko akhirat, sa oba kano maadn a dro o manga taw ko kapphagpra on. ad Daylamī.

Pd ko manga fuqahā' ko Islam so aya kpit iyan na so kapandayan na aya lbi a soti ko manga sokatan, sa inidalil iyan roo so katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Da' a miakakan a isa bo' sa pangn'nkn a lbi a mapiya a di so kakana niyan ko pinggalbk o lima niyan, go mataan a so Nabī o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a so Daud na miaadn a pkhn iyan so galbk o lima niyan.(Muslim). Go datar oto a wajib a katonaya o galbk o pizakatawan so kapakandakla niyan ko kaampli ko manga taw a pphagprn iyan, sa mioman oto ko pd a kaporon iyan a sagintas ko ongaya' o kaphagingd.

Sa inosay o Ibn Hajar al Asqalānī a: Sii ko hadith so kaphakisaboti niyan sa so galbk o lima a go so kapakaonaa ko nganin a pinggalbk o taw sa so dn so ginawa niyan, sii ko pinggalbk o salakaw ron. Na aya hikma ko kiatndo' o Dāūd ko kialoy niyan, na so kababaloy niyan a so kiasana'i niyan ko pkhasokat iyan a aya niyan pkhn na kna' oto

o ba skaniyan na kammrmri, ka skaniyan na Khalifah a dato' ko lopa', sa datar o kiatharo'a on o Allāh Ia: Ya Daud mataan a bialoy ami ska a dato ko lopa'. (Sād 26).

Aya mataan na piloba' iyan so kakan sa okit a mapiya a makallbi, sabap roo na piakambowat o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so thotholan on sa darpa' a indalil sii ko piakaona niyan a aya mapiya a sokatan na so galbk o lima....

Go phakabagr roo so katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pkhababayaan iyan so oripn a miaratiaya a pagalbkan. (madakl i sowa ko manga sosenan a galbk).

Langowan a manosiya sii ko kaphagingd a Islam na papatorayan sa kanggalbk iyan, sa sosogoon skaniyan sa kalalakaw niyan ko manga kalopaan ko doniya, sa pkhan ko pagpr o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa datar o kiatharo'a on o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ ﴿١٥﴾

Go skaniyan so inadn iyan rkano so lopa' a maonotn a mangangalimbabaan, na lalakaw kano ko manga pikhilidan iyan a go kan kano ko pd ko pagpr iyan. (Surah al Mulk 67:15).

Sabap san, na miailay tano a so kanggalbk na skaniyan na gomaan a paganay ko kanggarobata ko kamrmr, a go skaniyan i sabap a paganay ko kakowaa ko kakawasaan, a go skaniyan i onayan a paganay ko kaphtharagomabalaya ko lopa' a so piakandatoon so manosiya, a go inisogo' on o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a kaphtharagomabalaya niyan on, sa datar o kiatharo'a on o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa minggolalan ko katharo' o Nabī Sālih a: *Hay pagtaw akn simbaa niyo so Allāh a da' a rk iyo a tuhan a salakaw ron, a skaniyan so inadn kano niyan ko lopa a go piakitharagombalay niyan rkano.*

So galbk na skaniyan i isa ko manga onayan o kapakaporon a go so kapakasokat a onayan sii ko galbk a kakhaoyagan a skaniyan so kapangpd a tarima' o manosiya sabap ko panamar iyan sii ko giikanggalbka ko kapakaporon sa tamok, na aya onayan o kanggalbk sii ko Islam na skaniyan so onayan o kapakasasambi' ko lopa' (mabda' al istikhlaḥf), sa so manosiya na pagizaan ko kaphtharagombalaya ko doniya, a go pagizaaan ko kanggalbk sii ko tamok o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a pd sa manga soti a go manga kakawasaan a go so kapakaongaa on a go so kapakatho'a on sa antap sa kaampli ko manga ongaya' o manosiya (human wants), na aya phakatondog roo na mataan a so kanggalbk na paliogat o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), pitharo' o Allāh a:

...وَيَسْتَخْلِفُكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

Go piakasambi kano niyan ko lopa' sa pagilayin iyan o andamanaya i kapnggalbk iyo ron (Surah al A'rāf 7:129).

Pthankdn o manga ayat ko Qur'ān a go so Sunnah o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ago so rarad o miangaona a manga ulama so arga' o kanggalbk sii ko Islam, sii ko Qur'ān na miakambowat so lapiyat a AMAL – kanggalbk, a go so miangasspik on a katharo' sa kadkl a 359 a ayat. Sabnar a inisogo' o atoran a Islam so kanggalbk a go so kapakaporon, sa inipaliogat iyan oto ko phamakagaga, a go bialoy oto o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a sabap o balas sii ko doniya a go sa akhirat, sa so kanggalbk na pd ko manga onayan o paratiaya a bnar, sabap roo na inisompat skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko kapkhaaloy o paratiaya sii ko madakl a manga ayat a go iniporo' iyan sii ko pankat a simba sii rkaniyan.

Aya pakaasal na so katiokopi odi' na kapakaosoga o manosiya ko ongaya' iyan a kaoyagan a phoon ko onga o galbk iyan a go poron o panamar iyan, amay ka skaniyan na phakagaga sankoto, odi' na so kalinding iyan ko kapakapagoongaya' a patoray ko parinta. So kanggalbk na paralo a tinanggisa ko oman i Muslim a phakagaga nggalbk a go makaporon, sa pantag oto sa kaamplic niyan ko ongaya' iyan a kalalawasi, mlagid o okit ko miapakambowat iyan sa mamantk, odi' na nggolalan sa kanggalbk a go kazokat a mokit sa kapamasaa niyan ko mapagoongaya' iyan a so di niyan khagaga o ba niyan mapakam-bowat sa so dn so ginawa niyan.

So kanggalbk na maphakambowat iyan ko khi rk on a kharagon (harvest) odi' na laba, odi' na sokay, a khibgay niyan on so katiokopi niyan ko ongaya' iyan a onayan, a go so kamataani niyan ko kaamplic ron a go so kaamplic ko pamilya niyan, ko kababaloy o atoran a Islam a skaniyan i pkhokom ko kaoyagoyag a kaphagingd a go kakhaoyagan a go kandato' sa pphakaantapn iyan sa makaayon ko manga kokoman iyan a go so manga osiyat iyan.

Ipagoman roo a so kanggalbk sa pantag sa kapakambowat sa madakl a di so mapagoongaya' o pizakatawan a kagiginawa'i na wajib ko oman i Muslim a phakagaga sa kanggalbk, so taw a Muslim na papatorayan sa kaadn o kamapiyaan o manga salakaw ron, sa datar o kapapatorayi ron ko rk o ginawa niyan a kamapiyaan, sa so taw a giinggalbk sa aya bo' a pagamplan iyan na so ongaya' o ginawa niyan a kanggona (self consumption) sa makadatar ko btad o kakhaoyagan o Communism a ipkhokom iyan so: Oman i isa na aya khakowa niyan na so ampl ko ongaya' iyan sa da' a lawan on, a go oman i isa na aya khakowa niyan na so pantag o galbk iyan sa da' a sopra on, na gianan na atoran a maligt a da' a imbagak iyan a mapiya a khakowa o salakaw ron, a phakatonay anan ko kakhabr n o kaphagingd, a go so kakhabinasa o manga okit a kapakasokat a go kapakaporon, na aya khaonga niyan na so kakhada' o kapakadadaya' o pagtaw niyan.

So pman so tinanggisa a pphakaporon sa sopra ko ongaya' o lawas iyan na skaniyan na pphakapd ko kapphakatho' o kaphagingd iyan a go so kaphakaozor iyan, sa so kanggalbk sii ko isa ko manga kalamalama o kapakaporon odi' na sii ko blangan o kabgay sa sakodo (services) na patoray a adn a mapakambowat iyan a gona a rk o kaphagingd, a gioto na paralo a ampl (fardh kifāyah) a wajib so kapakamoayan iyan, a di dn khada' so kipapatoray niyan taman sa di tomarg so kaphagingd ko kapphanontota on. Sa giimakambidabida' so pankat o kipapatoray niyan sa sii khailay ko kala'' o kaphakaampl iyan ko ongaya' a onayan o pizakatawan ko kaphagingd a pd sa pangn'nkn a go nditarn a go babalingan.

Phoon sii na khapayag so katampar a kaphagingd o kanggalbk ka kagiya mitataalok so manga kamapiyaan o manga taw sii rkaniyan, sa katampar a tarima' sii ko onayan o pangindaw o kaphagingd sankai a galbk sa isa a katampar, a go katampar a sankai (negative), sii sa onayan a kakhabinasa'i ko kaphagingd ko manga galbk a marata', sa sabala' a katampar.

Sabap san na miaadn so sabaad a manga galbk a paralo a ampl sii ko pamikiran o Islam, ka datar o kambasok, kapanzal sa potaw, kapangawl, kandagang, kapamolong, kambabalay... Sa aya maana oto na khabaloy so kaphagingd a matitiman a maiisaisa a pagawidan iyan so atastanggongan o katonaya sankai a manga galbk sa ayon ko kaamplic ko manga ongaya iyan a onayan.

Go datar anan a pkhatoon tano a langowan a rizki a go manga kaoyagan a so libod skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko manosiya sii ko lopa' a di khaparoli inonta o mokit sa panagontaman, sa inisankot o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so kaphakakan ko rizki niyan ko

kapanizakay a go so kalalakaw ko manga pikhilidan o doniya, na sa taw a manizakay na makakan ko rizki o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na sa taw a montod sa mboklo a phakagaga nggalbk na aya patot on na so di niyan on kapakakan.

Sabnar a miapanothol a so Umar bin al Khattāb na miallay niyan ko oriyān o kiazambayang sa jamā'ah sii sa masjid a manga mama a di siran phloba sa kaoyagan na iniporo' iyan kiran so badas iyan sa piran'g iyan siran, sa pitharo' iyan kiran so katharo' iyan a lomalangkap a: Di pagontod so isa rkano sa di pzokat, sa gii niyan tharoon a: ya Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) rizkii ako nka, a sabnar a katawan iyan so langit na di magoran sa bolawan a go prak, a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na pitharo' iyan a:

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ... ﴿١٠﴾

Igira miatonay so sambayang na pharaparak kano ko lopa' sa plolobaa niyo so pd ko kalbihan o Allah. (al Jumu'ah 10).

Pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a:

Sa taw a torogn a maroromasay ko giikaploba sa rizki a halal na tiorog a skaniyan na karirilaan ko manga dosa niyan. Pianothol o Ibn Asākir). Go sii sa isa a kiapanothola on na: Sa taw a manigabi a maroromasay ko giikanggalbk na mianigabi a karirilaan ko dosa niyan. (at Tabarānī).

Na aya pamotosan oto langon na mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na skaniyan i somasangan ko rizki, na da' a paliogat ko manosiya a rowar ko kanggalbk sa oonotan iyan so Kadnan iyan, a go pakawawatanan iyan so inisapar iyan, na sii sankanan a onayan na pkhaton tano a so kanggalbk na papangnin sii ko Islam sa mabasng, balabaw a so gona niyan na kna' ba sii bo' phakatana' ko khi rk on ogaid na mrabray ko kalangkapan o pagtaw niyan a go so ingd iyan.

Sii ko miaona a osayan na tinsn tano a kamataan a onayan a somsndad ko kipapatoray a mataan a so taw a Muslim na amay ka adn a nggalbk iyan a galbk sii ko kaphagingd iyan sa makaayon ko sostonan o Islam a so tiamanan iyan on na misabap roo na khamataan iyan a dowa a btad:

Paganay ron: So kakhawasa o ginawa niyan sa kaamplan iyan sa masiyap iyan so andisan iyan a go so m'nang iyan phoon ko kapakadapanas ko kapamalad a go so kapamangni, a go kaamplan iyan so ongaya' iyan a go so ongaya' o pamiliya niyan, sa makaawat ko kapanarig ko panabang o salakaw ron a taw odi na pamoronan.

Ika dowa: Phakapd skaniyan sa dianka' a nganin ko kaampli niyan ko ongaya' o kaphagingd iyan, sa makatompok ko kapphakalalakawa ko galbk a kapakaozor o kaphagingd iyan.

Sabap san na kipitan o manga ulama a kapapantagan a: Patoray ko kaphagingd a Islam ko manga dato' on a go so pagtaw ron a kaosara iran ko langowan a bagr sa mapakambowat iran so manga kakawasaan, sa makanggalbk so lagowan a bagr a manosiya (manpower) a go tamok sa pantag sa kabogawa ko shaytan o kamrmr a kokolambowan iyan so pagtaw, sa maropt iran so manga panayaw niyan a go marantas iran so manga patong iyan a go so manga sarinkot iyan, sa da' a sankaan a so kapakala o kaoyagan a go so kakawasaan a go so kapakaporon a go so kapakatho'a ko manga phoonan a go bowalan (resources) o kakawasaan sa bontal a langkap na adn a rarad iyan a mabagr sii ko kapnggarobata ko kamrmr.

Na aya phakambowat roo na so olowan o manga Muslim sii ko Islam na prasngn iyan a langowan a taw a mabagr i lawas a di pnggalbk a boklo a aya kabaya' iyan na sii pphagintaw ko limo' o manga salakaw sa mokit sa kapamalad sa aya pipikirn iyan na adn a kabnar iyan ko tamok o manga kawasa ka kagiya skaniyan na di phakakan, a so zakat ko datar iyan a taw na haram on o ba on makambagian, Ka sii hialal so zakat ko manga taw a da' a paro iran ko kapakasokat ko oriyen o kiasara iran ko matatago' kiran a gaga, a go so manga taw a adn a manga sndod iyan, na so pman so mabagr a di pnggalbk na badas a kipantag iyan ko parinta o Islam.

Paliogat ko pizakatawan a Muslim a makala' so sabot iyan sankai a bandingan ka an makapanizakay ko kanggobata niyan ko manga pisok o lopa' a go so manga balintad iyan a go so manga kapalawan iyan sa pantag sa kaploba sa pagpr a iphakabagr iyan ko kasaromag iyan ko paratiaya a go simba a go so kadaaga niyan ko rido'ay niyan sa maydan.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kullī dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.